

Heere Zijn eene kerk van Nederland bewaard en verlost, haar terugvoerende tot de gehoorzaamheid aan het evangelie, dat verlaten was en ingeruild voor menschelijke instellingen — reglementen, vrijheid van leer enz. —. En wie nu nog zalig werd, zijnde in het Hervormde instituut, werd zalig, niet dank zij dat instituut, dat als zoodanig niet het Woord bewaarde, het evangelie trouw verkondigde, de belijdenis handhaafde, en zoo de schapen bijeen hield en leidde in de grazige weiden, maar dat allen wind van leer toeliet, beschermde wie den Christus der Schriften loochende en vervolgde wie dien Christus beleed; die werd zalig, omdat a n k s dat instituut, dank zij de resten van evangelie die er nog waren overgebleven. Er waren nog wel menschen, die het evangelie bewaarden, maar het instituut bewaarde het evangelie niet. Het instituut bevorderde juist de verlaten van het Woord en de ontkerstening van het volksleven, en zodoende het missen van de zaligheid.

En nu hebben we in deze eeuw wederom een reformatie beleefd. Neen, we hebben niet de afscheiding gezocht om samen te klitten met menschen van één richting, van één opvatting. We hebben mogen beleven, dat de Heere weer Zijn eene kerk van Nederland bewaarde en verloor, toen menschen haar brachten onder een dwangjuk, haar beroofden van de vrijheid, toen menschen het Woord Gods gingen binden door eigen leerstellingen. Toen hebben wij die kerk niet verlaten — al werd dat afgekondigd van de kansen —, we hebben alleen maar door Gods genade mogen afschudden het juk dat menschen ons oplegden, bindende hetgeen God niet bond.

En zoo hebben wij mogen beleven dat de Heere wederom die eene kerk, hier voor eeuwen geplant, in stand hield, die kerk, aan wie het Woord Gods was toebetrouwd, het vrije — niet gebonden — evangelie der genade.

Welnu, buiten die kerk is geen zaligheid. Buiten die eene kerk van Nederland, die door den Heere steeds is bewaard, en die door Zijn genade Zijn Woord heeft mogen bewaren, dien schat der zaligheid, door Hem steeds weer daarheen gevoerd. En wie nu zalig wordt, zijnde in het synodalistisch instituut, die wordt niet zalig door het evangelie dat officieel in dat instituut gelding heeft — want daar geldt: zoo gij de kinderen niet houdt voor wedergeboren, kunt gij geen lid zijn van de vergadering der geloovigen, moogt gij niet komen aan de Avondmaalstafel, moogt gij geen ambt bekleden —, maar die wordt zalig krachtens het vrije evangelie der genade, dat aan de kerk is toevertrouwd en dat door die kerk is bewaard, dank zij Gods trouw en genade.

En waar het zoo staat, daar behooren we niet van buiten af te eten van den schat der zaligheid, die aan de kerk ter bewaring en ter uitdeeling is gegeven, maar daar behooren we ons bij die kerk te voegen, opdat wij binnen ha ar muren deelen in de rijkdommen en weelden van Gods genade.

Apeldoorn.

B. JONGELING.

Theologische Hoogeschool-dag 1950

Toen wij in October 1945 voor de eerste maal in ons werk als pedel van de Theologische Hoogeschool een convocatie voor een vergadering van het College van Hoogleraren zonden aan onzen onvergetelijken Prof. Dr. S. Greijdanus, vroeg Prof. Greijdanus ons den volgende dag: „Weet u zeker, dat deze vergadering doorgaat?” „Ja, Professor”, antwoordden wij. „Neen, mijnheer Bos”, vervolgde Prof. Greijdanus, „zoo de HEERE wil”. Wij zullen deze opmerking ons leven lang niet vergeten.

Zoo hopen wij straks, zoo de HEERE wil, op Dinsdag 26 September a.s. den Bidstond, d.i. een Dienst des Woords, te houden in de Nieuwe Kerk aan den Broederweg, waarin zal voorgaan Ds E. Th. van de Born.

En, zoo de HEERE wil, op Woensdag 27 September den Theologische Hoogeschool-dag 1950 te „vieren”. Inderdaad, een „dag van school en kerk”. Een dag, dien de HEERE ons in Zijn goedheid tot nu toe ieder jaar heeft willen schenken.

Een dag, waarop de broeders en zusters van het „barre Noorden” en het „soele Zuiden” elkaar hopen te ontmoeten.

Wij hebben U reeds meegedeeld, dat Ds H. Vogel zal spreken over het onderwerp: „Wij gelooven en Belijden”. Wij ontvingen van Ds D. van Dijk bericht dat zijn onderwerp luidt: „Niet praten — maar preeken” en Ds F. de Vries berichtte ons, dat zijn onderwerp luidt: „Vóór een eeuw”.

Nu weet u wel, dat Professoren en Predikanten soms heel lang wachten met het beantwoorden van brieven. Dat overkomt ons ook. Van de andere sprekers hebben wij nog geen antwoord over welk onderwerp zij spreken zullen. Nog even geduld dus.

Door den grooten toeloop van Schooldag-bezoekers (sters) zijn wij toch nog weer genoodzaakt in de Nieuwe Kerk dubbele samenkomsten te beleggen. De broeders en zusters uit Kampen met hun logés en de broeders en zusters uit de naaste omgeving van Kampen worden verwacht in de samenkomsten van 's morgens 8.— uur en 's middags 3.30 uur. De broeders en zusters die van verre komen en een kaart hebben voor de Nieuwe Kerk worden verwacht in de samenkomsten van 's morgens 10.— uur en 's middags 1.30 uur. Alleen dus in de Nieuwe Kerk begint de middag-samenkomst half twee en in alle andere gebouwen twee uur.

Het is een gebiedende eisch, dat een ieder die samenkomsten bezoekt waarvoor hij/zij een kaart heeft ont-

vangen. Anders is de kans heel groot dat er eenige wanorde zal ontstaan.

Dat wilt U niet.

Dat willen wij ook niet.

Nu nog iets over het logies. Zij, die logies hebben aangevraagd, ontvangen binnenkort bericht waar zij logeeren zullen.

De broeders en zusters, die nog geen logies hebben aangevraagd, vragen dit aan uiterlijk 15 September a.s. Het moet ons van het hart: U moet na 15 September geen logies meer aanvragen, de vragen kunnen dan onmogelijk meer in behandeling worden genomen. Een ieder die op vorige Schooldagen in Kampen heeft gelogeerd vraagt persoonlijk logies aan bij hem/haar bekende adressen.

Hendrik de Cock over de kerk (I)

De artikelen 27—29 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis zijn vandaag onder ons in discussie. Dit is een mooi ding, want in den loop der jaren waren deze al meer in vergetelheid geraakt. Juist nu de oecumenische beweging de kerk weer centraal stelt is verweer tegenover deze beweging alleen mogelijk, als we zuiver zien wat de Schrift naar gereformeerd belijden over de kerk zegt.

Reeds omstreeks 1920, bij de opkomst der kerkelijke eenheidsbeweging, gingen er onder ons stemmen op om de artikelen 27—29 als verouderd aan den kant te zetten. De Critiek der Jongeren, die dit voorstond, had in dit opzicht de leer der pluriformiteit der kerk mee.

Ds J. B. Netelenbos, die op 10 Juni 1917 als gereformeerd predikant van Middelburg een beurt van dr. J. A. Cramer¹⁾ waarnam in „eene openbare Godsdiensstoefening der Nederlandsche Hervormde Gemeente te 's-Gravenhage”, schreef in een brochure ter verdediging van zijn daad²⁾ o.a.:

„De pretentie van de ware kerk te zijn, moest men spoedig loslaten. De historie, het leven, sprak daartoe te sterk. In de eerste plaats vergete men al niet, dat Rome's exclusivisme van meet af aan de kerken der Hervorming vreemd was. Rome erkent slechts secten naast zich, geen kerken. De Protestanten bleven het Christelijk karakter van Rome's kerk erkennen (Calvijn, Inst. IV, 2, 11). Maar het was vooral de historie, die haar stem verhief tegen de aangeduide pretentie. Er traden andere kerken naast de Lutherse en Gereformeerde kerken op. En in die laatste genoemde kerken sloop zooveel onzuiverheid in. Men begreep ook, dat de zuivere bediening van Woord en Sacrament niet als absoluut kenmerk gelden kon. Men gaf toe, dat aan de zuiverheid der leer en de heiligheid des levens veel ontbreken kon, zonder dat men zich nog van de kerk behoefde af te scheiden. In de „ware” kerk kon veel verkeers insluipen, in de gescheiden kerken werd veel goeds gevonden. Eene absoluut ware kerk was er evenmin als eene absoluut valsche. Men ruidde de tegenstelling van waar en valsch uit tegen die van meer en minder zuiver (Vgl. Bavinck, „Geref. Dogm.” IV, pag. 341—343). In één woord: de uniformiteit, de eenvormigheid, maakte plaats voor de pluriformiteit, de veelvormigheid, der kerk.

Maar hiermede was dan ook het standpunt der Ned. Geloofsbel. in hare artikelen 27—30 verlaten.

We gevoelen het verouderde van dit standpunt vooral in onzen tijd met zijn menigte van Christelijke kerken en kerkjes”.

„Wij hebben het recht niet meer om een andere kerk dan de onze voor „vulsch” uit te maken, sinds da historie ons zoo zonneklaar leerde, dat Christus onder alle kerkvormen Zijne gemeente vergadert”³⁾.

We gaven dit citaat om de meening van velen in de periode omstreeks 1920 te typeeren. Bij alle verwardheid blijkt duidelijk, dat „jong-gereformeerden” den volgende gedachtegang hadden:

a. Er moet meer „oecumenisch” gedacht en van de feitelijke pluriformiteit uitgegaan worden.

b. De art. 27—29 N.G.B. in hun oorspronkelijke betekenis wilden spreken van een absoluut onderscheid tusschen een ware en een valsche (zichtbare) kerk.

c. De art. 27—29 N.G.B. dienen, gezien de ontwikkeling der historie, in oecumenischen zin gewijzigd te worden.

Aldus werd eigenlijk een dilemma gesteld: de bewuste artikelen handhaven of wijzigen. Het is jammer, dat in de Gereformeerde Kerken omstreeks 1920 op deze vraag geen duidelijk antwoord gegeven is. Dit omzeilen van het vraagstuk

¹⁾ Het is merkwaardig, dat juist dr. J. A. Cramer een der voormannen geworden is in de periode tusschen de twee wereldoorlogen van de oecumenische beweging in ons land, zooals deze zich kristalliseerde in de Nederlandsche afdelingen van den Wereldbond voor vriendschap tusschen de volken door de kerken, de Bewegingen voor Geloof en Kerkorde en Leven en Werk.

²⁾ J. B. Netelenbos, „Dat zij allen één zijn!”, Een woord naar aanleiding van mijn optreden in eene Godsdiensstoefening van Hervormden te 's-Gravenhage, Zutphen, z.j. (1917). Prof. Fabius schreef o.a. hiertegen zijn brochure Kerkelijk Leven, waaruit ds B. Jongeling onlangs eenige belangrijke citaten in dit blad doorgaf.

³⁾ „Dat zij allen één zijn”, blz. 11, 12, 13. Het vet gezette van de laatste drie zinnen is van ons, v. d. W. Ds Netelenbos verwees in verband met den passus uit art. 28 N.G.B.: „buiten welke geen zaligheid is” naar het gravame-Buizer, waarmee hij instemde. (Bewust gravamen was ingediend bij de Geref. Kerk van Middelburg, waarvan ds Netelenbos predikant was).

Wanneer U dit stukje over den Theologische Hoogeschool-dag 1950 leest, zijn alle aangevraagde kaarten verzonden.

Heeft U Uw kaart reeds aangevraagd?

Nog niet? Doe het dan direct.

Niet wachten tot den laatste dag.

Wij willen graag, en U wilt het ook graag, dat ook op dezen „hogtij-dag” alles met goede orde geschiede. J. B.

Naschrift. Een brief kwam binnen met vraag om 40 kaarten. Ondertekenaar M. Stout. Verder geen plaatsnaam en geen adres. Wil inzender zich nog eens tot het adres Broederweg 15 melden met alle gegevens? J. B.

heeft het kerkelijke leven niet bevorderd en heeft den synthese-geest ten koste van de erfenis van Afscheiding en Doleantie vrij baan gegeven⁴⁾. De oudere garde, die tegen de strooming der jongeren opponeerde, dacht er e e n e r z i j d s niet over om de belijdenis (art. 27—29) prijs te geven en met punt c. in te stemmen. Anderzijds was zij zelf ook in den greep van de leer der pluriformiteit en stemde min of meer met stelling a in. Om nu de belijdenisartikelen over de kerk te redden, ging men deze met behulp van allerlei constructies interpreteren tegen hun oorspronkelijke bedoeling in. Door deze artikelen geheel of gedeeltelijk op de onzichtbare kerk te laten slaan, of alleen op de roomsche kerk, enz., poogde men stelling b af te wijzen.

Sinds ongeveer 1930 valt binnen de Gereformeerde Kerken een terugkeer tot het verstaan van de bewuste artikelen in hun oorspronkelijken zin en een oppositie tegen allerlei constructies, die een „deksel” op de belijdenis leggen, te bespeuren. We kunnen dit gevoelen aldus omschrijven:

a. Volgens de Schrift wordt de kerk vergaderd door het Woord van Jezus Christus. De kerk is daarom gebonden aan kenmerken.

b. Deze kenmerken worden omschreven in art. 27—29 N.G.B.

c. Tegenover allerlei „interkerkelijkheid”, die de kerk maar laat verworden, moeten deze artikelen trouw gehandhaafd worden.

Een ingrijpende zaak als de Calvinistenbond en het Calvinistencongres hielp niet weinig mee om de aandacht op het stuk der kerk te bepalen. Juist op dit punt bleken echter de geesten uiteen te gaan. De gehechtheid van velen aan allerlei constructies en schoolastieke formules bleek een achtergrond te hebben. Men wilde niet in het isolement gedreven worden en wilde de samenwerking met anderen in den meest breedten zin handhaven. Evenals de Critiek der Jongeren, voelde men, dat handhaving van stelling b groote consequenties meebracht.

Door de besluiten van de synodes sinds 1942 e.v. is veel aandacht geconcentreerd op het stuk van het genadeverbond en de sacramenten⁵⁾. De Vrijmaking heeft echter het kerkvraagstuk actueel gemaakt. De huidige oecumenische beweging doet dat evenzoo. De klanken, die destijds door de Critiek der Jongeren geuit werden, zijn thans schier als communis opinio te vernemen. Wij achten het daarom een genade des Heeren, dat, nu de kerkelijke toestand zooveel gevaarlijker geworden is dan omstreeks 1920, thans na dertig jaren de art. 27—29 N.G.B. in het blikveld staan en de worsteling de belijdenis in haar oorspronkelijke betekenis tot gelding te brengen, niet vermeden wordt.

Wij kunnen ons indenken, dat velen met bewuste artikelen „moeite hebben”. Allerlei leerstof van vroeger, allerlei gewoonte, werkt nog na. Wat sinds 1930 gezegd is, is te vinden op vergeelde papieren. Er is een jong geslacht, dat destijds nog niet meeleefde. Als „de oude mensch” uitgedaan moet worden (o.a. door het afleggen van schoolse formules) is er niet bij ieder hetzelfde tempo.

Niemand zal hierin den ander lichtelijk of ongegrond mogen veroordeelen of hem iets opleggen. Wij zullen elkander moeten aannemen, ook met onze onvolmaaktheden. Doch we zullen elkaar ook moeten vermanen. We zullen van elkaar mogen vragen, dat we onze krachten inspannen om tot klaarheid te komen inzake de taal van onze belijdenis betreffende de kerk.

Om nu een h e l p e n d e hand te bieden aan hen, die dit ernstig pogen, willen we in het volgende eenige uitspraken citeeren van den „vader der Afscheiding”: Hendrik de Cock. We willen „geener menschen schriftten gelijk stellen met de Goddelijke Schrifturen” (art. 7 N.G.B.). Doch anderzijds is het voor ieder duidelijk, dat het belangrijk is de meening te kennen van den man, die ook reeds in de Acte van Afscheiding art. 27—29 N.G.B. met name ter sprake bracht. De

⁴⁾ Fabius moest in Kerkelijk Leven klagen, dat ds Netelenbos zoo weinig bestrijders vond en dat zijn uitermate gevaarlijke, de historie der Geref. Kerken verloochene, daad b.v. door De Heraut in den doofpot gestopt werd.

⁵⁾ Het is wel zeer merkwaardig, dat, hoewel vóór 1936 er juist polemiek over de kerk was en de „pluriformiteit” op het lijstje der meeningsverschillen stond, de synode van 1942 zich niet aan een uitspraak over de kerk waagde. In de gebonden kerken is onlangs besloten geen commissie inzake de pluriformiteit meer te benoemen.